

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2*
The Guidelines for the Development of Creative Leadership in
School Administrators under the Office of Khon Kaen Primary
Educational Service Area 2

วัชรินทร์ โสภักดี, กุหลาบ บุริสาร และวิเชียร ชิวพิมาย
Watcharin Sopakdee, Kularb Purisarn and Vichien Chiwapimai
วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
College Of Asian Scholars, Thailand
Corresponding Author, E-mail: koywatcharin.22@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน รวม 450 คน ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยทำการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบประเมิน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยใช้วิธี Priority Needs Index (PNI_{modified})

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น PNI_{modified} = 0.1758 เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย

*ได้รับบทความ: 18 กุมภาพันธ์ 2567; แก้ไขบทความ: 19 มีนาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 24 เมษายน 2567
Received: February 18, 2024; Revised: March 19, 2024; Accepted: April 24, 2024



ได้แก่ ด้านการมีความยืดหยุ่น มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาด้านวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการมีจินตนาการ และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีทั้งหมด 46 แนวทาง ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ มี 9 แนวทาง 2) การมีจินตนาการ มี 9 แนวทาง 3) การมีความคิดสร้างสรรค์ มี 12 แนวทาง 4) การมีความยืดหยุ่น มี 10 แนวทาง และ 5) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มี 6 แนวทาง ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และการนำไปใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์; แนวทางการพัฒนา; ผู้บริหารสถานศึกษา; ประถมศึกษา

Abstract

This research its purpose was to 1) Study the current condition, desired conditions and Priority Needs Index of creative leadership for the school administrators, and 2) Study the guidelines for the development of creative leadership of the school administrators. It was a mixed methods research, divided into 2 phases. Phase 1: Study the current condition, desirable conditions and Priority Needs Index. The sample group consisted of 450 school administrators and teachers. Phase: 2 Study the guidelines for the development of creative leadership of school administrators. The target group was 7 experts by purposive sampling. Research tools include questionnaires and assessment forms with a confidence value of 0.91. Statistics used in data analysis include mean, standard deviation. and analyze needs using the method Priority Needs Index ($PNI_{modified}$).

The results of the research were as follows:

1. Current condition of creative leadership of educational institution administrators overall and each aspect the average was at a high level. Desired conditions of creative leadership of educational institution administrators overall and each aspect the average was at the highest level and essential needs have an index of $PNI_{modified} = 0.1758$. When considering each aspect in order of needs and necessities from greatest to least, they are Flexibility it has the highest need index value. Second in Creative vision. Consideration of Individuality. Imagination and Creativity.

2. The guidelines for the development of creative leadership of school administrators. There are 46 guidelines in total : Creative vision have 9 guidelines.



Imagination have 9 guidelines. Creativity have 12 guidelines. Flexibility have 10 guidelines and Individuality have 6 guidelines. Evaluation results of the development guidelines of creative leadership. There was a highest level of suitability, possibility was the highest level and Utilization was the highest level.

Keywords: Creative Leadership; Development Guidelines; School Administrators; Primary Educational

1. บทนำ

การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพตรงความต้องการในการใช้กำลังคน เพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดใหม่ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2574 เป็นการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับพลเมืองทุกช่วงวัย ตั้งแต่เกิดจนตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นการประกันโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาภายใต้บริบทเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลกที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ที่ต้องการการสื่อสารและการเข้าถึงข้อมูลอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาปรับปรุงโรงเรียนเป็นผู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มีความสำคัญต่อการพัฒนาตนเองและองค์กร ซึ่งองค์กรมีความต้องการภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีความเข้มแข็งตั้งใจที่จะแก้ปัญหาอย่างกล้าหาญสามารถสร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นในองค์กร พัฒนาองค์กร ทำให้การทำงานเดินไปสู่ทิศทางที่ดีขึ้นผู้นำโดยทั่วไปและผู้นำทางการศึกษาของไทยจะต้องเข้าใจการเปลี่ยนแปลงและเข้าใจปัญหาของสังคมไทยและเชื่อมโยงการศึกษากับสังคมไทยนั้นจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (ไพฑูริย์ สินลรัตน์, 2561)

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นภาวะที่ผู้นำมีความสามารถในการสร้างสรรค์แนวคิดใหม่ๆ และมีความคิดสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์กรหรือองค์กรใหญ่ขึ้นไปอีกขั้นหนึ่งภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีความคิดที่ไม่เหมือนใครและมองโลกในแง่ใหม่ๆ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ชุมชนหรือองค์กรประสบความสำเร็จในระยะยาว เพื่อเป็นช่องทางให้พัฒนาด้านตนเองเข้าสู่เป็นผู้นำที่สร้างสรรค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของโรบินสัน (Robinson, 2007) ประกอบด้วย ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์และด้านการทำงานเป็นทีมซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับองค์กร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 มีโรงเรียนในสังกัด 208 โรงเรียน ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2574 ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.



2561-2580) ภายใต้กรอบแนวคิด ทิศทาง นโยบาย และกลยุทธ์ของกระทรวงศึกษาธิการ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งมีสาระสำคัญประกอบด้วยวิสัยทัศน์พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ เป้าหมายและตัวชี้วัด แนวทางการพัฒนาที่เกิดจากความต้องการร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ได้ประเมินศักยภาพการพัฒนาการศึกษาในปัจจุบันและโอกาสการพัฒนาในอนาคต ประกอบด้วย การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) พบว่า ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ขาดทักษะการจัดการเรียนรู้ แบบ Active Learning ขาดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น การสื่อสารภาษาอังกฤษ ร่วมงาน การจะทำให้มีคุณภาพดังกล่าวเป็นจริงได้นั้น การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นที่ต้องมีการเตรียมความพร้อมด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนตลอดจนการวางแผนให้โรงเรียนมีระบบการจัดการเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และมีคุณภาพ การจะพัฒนาการศึกษาให้ทันต่อโลกที่เปลี่ยนแปลงต้องพัฒนาที่ตัวผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นที่ต้องเตรียมความพร้อมในการรับกับสภาพสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันด้วยการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่รับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัดใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกันไปในทิศทางเดียวกัน เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนากำลังเพื่อพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ให้เข้มแข็งและมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิธรดา แพงไทย และคณะ (2562, หน้า 3299-3313) ได้ศึกษารูปแบบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ หากดำเนินการพัฒนาหรือนำรูปแบบไปพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาทั้งผู้บริหารเก่าและผู้บริหารใหม่จะสามารถต่อยอดองค์ความรู้ในด้านความคิดสร้างสรรค์ รูปแบบการบริหารที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วม บรรยากาศแบบเปิดและการยอมรับความสามารถของเพื่อน

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้การศึกษาค้นคว้าและตัวชี้วัดของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ 2) การมีจินตนาการ 3) การมีความคิดสร้างสรรค์ 4) การมีความยืดหยุ่น และ 5) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยใช้แนวคิดของไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2561); Sternberg (2006, pp. 87-98); Robinson (2007) เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นและนำไปสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์



ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 และเพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาเพื่อที่จะสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยใหม่อันจะนำไปสู่การบริหารสถานศึกษาที่ยั่งยืนมีการบริหารงานอย่างมีคุณภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยมีขั้นตอนดำเนินการวิจัยเป็นออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ปีการศึกษา 2566 ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 155 คน ครู จำนวน 1,266 คน ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้ผู้บริหารสถานศึกษาทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 155 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างครู ได้จากตาราง Krejcie, & Morgan (1970, pp. 607-610) จำนวน 295 คน และทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และนำมาสุ่มอย่างง่ายให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีความเป็นตัวแทนโดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างย่อยตามสัดส่วนให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 155 คน และครูจำนวน 295 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 450 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา



ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตอบสนองคู่ (Dual-Response Format) โดยจำแนกภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ตามองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ คือ 1) วิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ 7 ข้อ 2) การมีจินตนาการ 9 ข้อ 3) การมีความคิดสร้างสรรค์ 7 ข้อ 4) การมีความยืดหยุ่น 10 ข้อ และ 5) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 7 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 30 คน ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น 0.91 จากนั้นส่งแบบสอบถามถึงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 450 คน ได้รับกลับคืนมาจำนวน 450 คน คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) และวิเคราะห์ข้อมูลแล้วจัดค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น โดยใช้วิธี Priority Needs Index (PNI modified) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 สร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ประกอบด้วย 1) กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ มีวุฒิทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน 10 ปีขึ้นไปและเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป โดยทำการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 7 คน 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ร่างประเด็นสัมภาษณ์โดยอ้างอิงข้อมูลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากระยะที่ 1 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และสรุปประเด็นตามการสัมภาษณ์ เพื่อดำเนินการร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำผลบันทึกการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์หาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

2. ขั้นตอนที่ 2 การประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ประกอบด้วย 1) กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยทำการเลือกแบบเจาะจง คือผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่



การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และสรุปประเด็นตามแบบประเมิน เพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และการนำไปใช้ประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูล ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และการนำไปใช้ประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการวิจัยระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 และการจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยรวมและรายด้าน

องค์ประกอบ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	สภาพปัจจุบัน			สภาพพึงประสงค์			ความต้องการ จำเป็น	
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล	PNI _{modified}	ลำดับ
1. ด้านวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์	3.98	0.83	มาก	4.68	0.48	มากที่สุด	0.1758	2
2. ด้านการมีจินตนาการ	4.04	0.81	มาก	4.74	0.44	มากที่สุด	0.1733	4
3. ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	4.04	0.80	มาก	4.74	0.44	มากที่สุด	0.1733	4
4. ด้านการมีความยืดหยุ่น	4.00	0.81	มาก	4.73	0.45	มากที่สุด	0.1814	1
5. ด้านการคำนึงถึงความเป็น ปัจเจกบุคคล	3.99	0.80	มาก	4.69	0.47	มากที่สุด	0.1754	3
รวม	4.01	0.81	มาก	4.72	0.46	มากที่สุด	0.1758	-



จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 และการจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวมและรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.01$, S.D. = 0.81) สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.72$, S.D. = 0.46) และการประเมินความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified} = 0.1758$ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการมีความยืดหยุ่น มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{Modified} = 0.1814$) รองลงมาด้านวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified} = 0.1758$) ด้านการคำนึงถึงความเป็นมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified} = 0.1754$) ด้านการมีจินตนาการ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified} = 0.1733$) และด้านการมีจินตนาการ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified} = 0.1733$) ตามลำดับ

ผลการวิจัย ระยะที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 นำผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ไปสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 46 แนวทาง ดังนี้

1. ด้านการมีวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ มี 9 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ตามกรอบงานให้ชัดเจน ตามความรู้ความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีชั่วโมง PLC เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันของครู 3) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงาน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีมีจุดมุ่งหมายไปในทิศทางเดียวกัน 4) ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนและระบุน้ำที่ของผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน และยอมรับการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การบริหารและพร้อมเรียนรู้นวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์ 5) ผู้บริหารสถานศึกษาก้าวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงไม่เพียงแต่ด้านการศึกษา แต่รวมถึงด้านการเมือง สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม 6) ผู้บริหารสถานศึกษามีการบูรณาการความรู้เดิมและความรู้ใหม่ๆ โดยมีเป้าหมาย แนวคิด และทฤษฎีใหม่ เพื่อก้าวทันในทุกมิติของสังคม 7) ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุน ส่งเสริม ให้ครูเกิดแรงบันดาลใจในปฏิบัติงาน เพิ่มพูนความรู้ให้ทันเทคโนโลยีใหม่ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ 8) ผู้บริหารสถานศึกษามีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังและวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ในการดำเนิน



งานให้ประสบผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ที่วางไว้ และ 9) ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์กว้างไกลสามารถทำให้ผู้อื่นยอมรับและยินดีที่จะร่วมปฏิบัติตามเพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น

2. ด้านการมีจินตนาการ มี 9 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีทักษะในการแก้ไขปัญหาที่มีความมั่นใจในตัวเอง มีปฏิภาณไหวพริบดีเพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในเวลาคับขัน 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีวิจรรณญาณในการตัดสินใจและสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ดีเมื่อจำเป็น 3) ผู้บริหารสถานศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจนนำไปสู่การแก้ปัญหาจนสำเร็จ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีความมั่นใจในตัวเอง กล้าคิด กล้าทำสิ่งใหม่ๆ อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาองค์กร 5) ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการคิดหาคำตอบได้หลายแง่มุม รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างสร้างสรรค์ 6) ผู้บริหารสถานศึกษามองการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ค้นคว้าหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาตนเองและพัฒนาองค์กร 7) ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาตนเองให้ทันการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน ยอมรับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ ค้นหาคำตอบหรือค้นหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา 8) ผู้บริหารสถานศึกษามีความมั่นใจในตัวเอง สามารถตัดสินใจทำสิ่งต่างๆ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรอย่างไม่ลังเล และ 9) ผู้บริหารสถานศึกษามีเป้าหมายที่จะขับเคลื่อนและพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

3. ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ มี 12 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่รอบคอบปรับเปลี่ยนความคิดให้ทันสมัยทันการเปลี่ยนแปลง ทันบุคคลรอบข้าง มองหลายมุม ไม่หะหลวมเกินไปและไม่เผด็จการ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน 3) ผู้บริหารสถานศึกษายอมรับและเข้าใจในมุมมองของบุคลากรอื่นๆ ไม่ยึดติดกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพียงด้านเดียว 4) ผู้บริหารสถานศึกษามีทัศนคติในการบริหารที่ดี มีความคิดริเริ่มในการสร้างสิ่งใหม่ๆ 5) ผู้บริหารสถานศึกษามีการคิดนอกกรอบอย่างหลากหลาย รู้ถูก รู้ผิด คิดแต่ไม่ผิดระเบียบและเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเองตามสถานการณ์ 6) ผู้บริหารสถานศึกษามองสภาพความเป็นจริงหลายมุม ไม่หะหลวมเกินไป มีความมุ่งมั่นและเชื่อมั่นในตนเอง 7) ผู้บริหารสถานศึกษาเสียสละเป็นผู้นำทั้งด้านความคิดและการลงมือปฏิบัติ ทั้งวิชาชีพที่น่าเชื่อถือเป็นเชิงประจักษ์ 8) ผู้บริหารสถานศึกษามีวิชาคนที่คอยกระตุ้นให้บุคลากรร่วมปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์จนบรรลุเป้าหมาย 9) ผู้บริหารสถานศึกษามองเห็นความบกพร่องเป็นโอกาสโดยใช้สติและปัญญาในการแก้ปัญหา 10) ผู้บริหารสถานศึกษาหาความรู้และเทคนิคใหม่ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการ 11) ผู้บริหารสถานศึกษามอบบทบาทหน้าที่ให้ลงมือปฏิบัติ ไม่ขีดเส้นเพียงแต่บอกขอบเขตของเป้าหมาย นำประสบการณ์ที่ดีปรับใช้มาให้เกิดประโยชน์และ 12) ผู้บริหารสถานศึกษาคอยกระตุ้นให้บุคลากรร่วมปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์จนบรรลุเป้าหมายเพื่อแก้ไขวิกฤตให้เป็นโอกาสในการพัฒนางานต่อไป

4. ด้านการมีความยืดหยุ่น มี 10 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายในการทำงาน



ตั้งกฎกติการ่วมกัน ปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น 2) ผู้บริหารสถานศึกษาเข้าใจลักษณะการทำงานของแต่ละบุคคล สร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดี 3) ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรเสนอแนวคิดใหม่ๆ ด้วยความเต็มใจ ไม่ลำเอียง 4) ผู้บริหารสถานศึกษาแบ่งงานอย่างเท่าเทียมกัน สร้างความเป็นกันเอง อำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติงาน 5) ผู้บริหารสถานศึกษามีความกล้าและพร้อมยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีความด้านคิดบวกและดีกว่าเดิม 6) ผู้บริหารสถานศึกษาเข้าใจการเรียนรู้บริบทสถานการณ์ที่มีเปลี่ยนแปลงทั้งสถานที่และเวลา 7) ผู้บริหารสถานศึกษาลดขั้นตอนการทำงานให้กระชับ เพื่อความรวดเร็วในการทำงานของโรงเรียน 8) ผู้บริหารสถานศึกษายอมรับและปรับตัวได้ทุกสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น 9) ผู้บริหารสถานศึกษามีการแก้ไขกฎระเบียบการทำงานให้เหมาะสมกับบริบทขององค์กร และ 10) ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ทุกคนทำงานอย่างเท่าเทียมกัน พร้อมยอมรับฟังข้อเสนอแนะของเพื่อนร่วมงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้กับสถานศึกษา

5. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มี 6 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอ 2) ผู้บริหารสถานศึกษายอมรับความเป็นตัวตนและให้ความสำคัญระหว่างบุคคลอย่างเสมอภาค 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีการเคารพซึ่งกันและกันเสริมแรงด้วยการยกย่องชื่นชมเมื่อบุคลากรปฏิบัติงานดี 4) ผู้บริหารสถานศึกษาตั้งจุดเด่นหรือความสามารถของแต่ละบุคคลออกมาเพื่อพัฒนาองค์กร ตามเป้าหมาย เพื่อทุกคนเห็นคุณค่าในตนเองและองค์กร 5) ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญของความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยวิเคราะห์ความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อมอบหมายงานให้ตรงตามตามความรู้ความสามารถและ 6) ผู้บริหารสถานศึกษามองข้อดีในแต่ละบุคคล ไม่จ้องจับผิด เข้าใจธรรมชาติของคนและดึงศักยภาพที่ดีที่สุดมาทำงานให้ประสบความสำเร็จ

ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดและการนำไปใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผู้วิจัยสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีจินตนาการ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการมีความยืดหยุ่น ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลและด้านวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ตามลำดับ



สอดคล้องกับแนวคิดของกิตติกร ธรรมกิจวัฒน์ (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนรายด้านพบว่า ด้านการมีจินตนาการและด้านการมีความคิดสร้างสรรค์มากที่สุด รองลงมาคือด้านการมีความยืดหยุ่น ด้านการมีวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับตัวเข้าสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจำเป็นต้องมีการแสดงออกถึงจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ให้ทันสมัย กระตือรือร้น คิดได้หลายทิศทางหลายแง่มุม มีลักษณะของความคิดแปลกใหม่ มีความสามัคคีปรองดองช่วยให้งานเกิดความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zhang (2016, pp. 275-281) ได้ศึกษากลยุทธ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูในมณฑลกวางสี ประเทศจีน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครู

3) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครู และ 4) พัฒนากลยุทธ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครู พบว่า 1) กรอบแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษาในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครู ประกอบด้วย การส่งเสริมความสามารถเชิงสร้างสรรค์ของครูทุกคนในโรงเรียน การสร้างและส่งเสริมทีมงานครูให้มีความคิดสร้างสรรค์เชิงพลวัตและการส่งเสริมวัฒนธรรมโรงเรียนเชิงนวัตกรรม พบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุดในการพัฒนา คือ ด้านการมีความยืดหยุ่น ด้านการมีวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการมีจินตนาการ และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารงานในสถานศึกษา จำเป็นต้องมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง เปิดกว้างรับความคิดเห็นใหม่ๆ มาใช้ในการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ DuBrin (2010) ได้สรุปว่า ผู้นำต้องมีความยืดหยุ่นเพื่อรองรับกับความเปลี่ยนแปลง เช่น รองรับกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย ผู้นำจะต้องมีความสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่แตกต่างกันได้ และความยืดหยุ่น (Flexibility) ก็เป็นคุณลักษณะ



ที่สำคัญสำหรับผู้ที่มีประสิทธิภาพและได้กำหนดตัวบ่งชี้ของความยืดหยุ่น คือ 1) ความสามารถในการปรับตัวกับสถานการณ์ต่างๆ และ 2) การเปิดกว้างรับความคิดใหม่ๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬามาส ชุ่นห้วน (2562) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาตามความเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความยืดหยุ่น ด้านการแก้ปัญหา และด้านจินตนาการ ตามลำดับ 2) การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการและด้านกายภาพ ตามลำดับ 3) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านวิสัยทัศน์ ด้านจินตนาการ และด้านความยืดหยุ่น ส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ตามลำดับ และสามารถร่วมกันทำนวยการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ได้ร้อยละ 67 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีทั้งหมด 5 แนวทางหลัก ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ มี 9 แนวทาง 2) การมีจินตนาการ มี 9 แนวทาง 3) การมีความคิดสร้างสรรค์ มี 12 แนวทาง 4) การมีความยืดหยุ่น มี 10 แนวทางและ 5) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มี 6 แนวทาง มีความเหมาะสมมากที่สุด ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดและการนำไปใช้ประโยชน์มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของธนชัย จุ่นห้วนโทน (2566) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พบว่า ประกอบด้วย 4 หน่วย 12 แนวทาง ได้แก่ หน่วยที่ 1 ด้านจินตนาการ 3 แนวทาง หน่วยที่ 2 ด้านความยืดหยุ่น 3 แนวทาง หน่วยที่ 3 ด้านวิสัยทัศน์ 3 แนวทาง และหน่วยที่ 4 ด้านความคิดสร้างสรรค์ 3 แนวทางผลการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา แต่ละรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น



1.2 จากผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนรายด้านพบว่า ด้านการมีจินตนาการและด้านการมีความคิดสร้างสรรค์มากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านการมีจินตนาการและด้านการมีความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง เพราะจะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในการอบรมเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อันจะเกิดประโยชน์ต่อระบบการศึกษาต่อไป

1.4 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามองค์ประกอบ ซึ่งส่งผลให้ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาได้ และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน และมี 46 แนวทาง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้จริงนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นรายด้านโดยเฉพาะด้านที่มีระดับความต้องการจำเป็นมาก เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง

2.2 ควรมีการวิจัยติดตามผลการนำสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามผลการนำความรู้ ความเข้าใจ และทักษะปฏิบัติการไปใช้อย่างคงทนและพัฒนาต่อไป

2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อวางกรอบหรือกำหนดช่วงเวลาในการพัฒนาระยะสั้นและระยะยาวต่อไป

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีทั้งหมด 5 แนวทางหลัก ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ มี 9 แนวทาง 2) การมีจินตนาการ มี 9 แนวทาง 3) การมีความคิดสร้างสรรค์ มี 12 แนวทาง 4) การมีความยืดหยุ่น มี 10 แนวทางและ 5) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มี 6 แนวทาง



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติกร ธรรมกิจวัฒน์. (2562). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จุฑามาส ชุ่นหวาน. (2562). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ธนชัย จุ่นหัวโตน. (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2561). การศึกษา 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศศิรดา แผงไทย และคณะ. (2562). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 6(7), 3299-3313.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.



- DuBrin, A. J. (2010). *Principles of Leadership*. (6th ed.). Mason, OH: South-Western Cengage Learning.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Robinson, K. (2007). *Ken Robinson on the Principles of Creative Leadership*. Retrieved from <http://www.fastcompany.com/1764044/ken-robinsonprinciples-creative-leadership>
- Sternberg, R. J. (2006). The Nature of Creativity. *Creativity Research Journal*, 18(1), 87-98.
- Zhang, Q. (2016). Creative leadership strategies for primary school principles to promote teachers' creativity in guangxi China. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 41(2), 275-281.

